

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
Факультет післядипломної освіти
Кафедра акушерства, гінекології та перинатології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної
роботи, член-кореспондент НАМН України
проф. М.Р. Гжегоцький

« ____ » лютого 2020 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ
«ЕНДОКРИННА ПАТОЛОГІЯ ПУБЕРТАТНОГО ПЕРІОДУ»

Спеціальність акушерство та гінекологія – 14.01.01

Кількість навчальних годин: лекції – 10 годин, семінарські заняття – 22 години,
практичні заняття – 40 годин, додаткові програми – 8 годин, позааудиторна робота
– 10 годин

Разом: 90 годин (в тому числі позааудиторна робота – 10 годин)
Кредити ECTS – 3,00

Робоча навчальна програма
обговорена на методичному
засіданні кафедри
Протокол № 2

від «12» лютого 2020 р.

Завідувач кафедри акушерства,
гінекології та перинатології

_____ проф. В.І.Пирогова

Затверджено на засіданні
методичної комісії факультету
післядипломної освіти
Протокол № 1

Від «13» лютого 2020 р.

Голова методичної комісії ФПДО

_____ доц. Січкоріз О.Є.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Проведення циклу удосконалення з даної тематики для лікарів акушерів-гінекологів, дитячих гінекологів, педіатрів та сімейних лікарів є необхідним у зв'язку зі швидким розвитком клінічної та експериментальної медицини, оскільки протягом останнього десятиріччя спостерігається перегляд уявлень про різні патологічні стани в дитячій та підлітковій гінекології, зростанням частоти юних породіль.

Зміст програми охоплює весь обсяг теоретичних знань і практичних навичок, необхідних лікарям з дитячої гінекології та акушерам-гінекологам відповідно до їх кваліфікаційних категорій.

Програма реалізується за допомогою лекцій, семінарів, практичних занять, додаткових дисциплін та позааудиторної роботи.

Тематика лекцій актуальна, охоплює основні проблеми дитячої гінекології. В семінарські та практичні заняття, самостійну роботу включені питання ведення хворих з патологією жіночої статеві системи, які вимагають чіткого визначення рівня ураження репродуктивної системи і цілеспрямованих лікувальних дій.

Для виявлення рівня знань лікарів-слухачів програмою передбачено тестовий контроль, який проводиться на початку циклу.

Заключний контроль проводиться у формі іспиту.

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
тематичного циклу "Ендокринна патологія пубертатного періоду"

Вид заняття	Навчальні години	Всього
Лекції	10	90 навчальних годин (з них 10 позааудиторна робота)
Семінари	18	
Практичні заняття	40	
Тестовий контроль	2	
Іспит	2	
Додаткові програми	8	
Позааудиторна робота	10	

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ
для лікарів-слухачів тематичного циклу
"Ендокринна патологія пубертатного періоду"

№	Назва теми	К-сть год.	Лектор
1.	Порушення статевого розвитку	2	проф. Пирогова В.І.
2.	Гіперандрогенії	2	проф. Пирогова В.І.
3.	Пухлини статевих органів в дитячому та підлітковому віці	2	доц. Чайківська Є.Ф.
4.	Ювенільні кровотечі	2	доц. Чайківська Є.Ф.
5.	Нейроендокринні синдроми	2	доц. Чайківська Є.Ф.
Всього		10	

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

для лікарів-слухачів тематичного циклу
"Ендокринна патологія пубертатного періоду"

№	Назва теми	К-сть год.	Місце проведення
1.	Антропометрія в дитячій та підлітковій гінекології	4	навчальна кімната
2.	Методи обстеження при маткових кровотечах, больовому синдромі, патології виділень	4	гінекологічне відділення
3.	Затримка статевого дозрівання	4	гінекологічне відд.
4.	Передчасний статевий розвиток.	4	гінекологічне відд.
5.	Аномалії розвитку статевих органів.	4	гінекологічне відд.
6.	Гіперандрогенії - клініка, діагностика, лікування.	4	гінекологічне відд.
7.	Аменореї у дівчат-підлітків	4	гінекологічне відд.
8.	Ювенільні маткові кровотечі - принципи діагностики та лікування	4	гінекологічне відд.
9.	Пухлини вульви, вагіни та шийки матки	4	гінекологічне відд.
10.	Принципи підліткової контрацепції, основні контрацептивні препарати	4	гінекологічне відд.
Всього		40	

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРІВ
для лікарів-слухачів тематичного циклу
"Ендокринна патологія пубертатного періоду"

№	Тема семінарського заняття	К-ть годин	Місце проведення
1.	Фізіологічний статевий розвиток - клініко-параклінічні критерії	2	навчальна кімната
2.	Особливості репродуктивної системи підлітка.	2	навчальна кімната
3.	Основні нейроендокринні синдроми	2	навчальна кімната
4.	Порушення статевого дозрівання	2	навчальна кімната
5.	Аномалії розвитку матки і піхви	2	навчальна кімната
6.	Гіперандрогенії у дівчат-підлітків	2	навчальна кімната
7.	Аменореї у дівчат-підлітків	2	навчальна кімната
8.	Невідкладна терапія при ювенільних кровотечах	2	навчальна кімната
9.	Підліткова контрацепція	2	навчальна кімната
Всього		18	

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ

для лікарів-слухачів тематичного циклу
"Ендокринна патологія пубертатного періоду"

№	Назва теми	К-сть год.	Місце проведення
1.	Методи обстеження при маткових кровотечах, больовому синдромі, патології виділень	2	методичний кабінет
2.	Гіперандрогенії - клініка, діагностика, лікування.	2	методичний кабінет
3.	Аменореї у дівчат-підлітків	2	методичний кабінет
4.	Ювенільні маткові кровотечі - принципи діагностики та лікування	2	методичний кабінет
5.	Принципи підліткової контрацепції, основні контрацептивні препарати	2	методичний кабінет
Всього		10	

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ

для лікарів-слухачів тематичного циклу
"Ендокринна патологія пубертатного періоду"

№	Форма контролю	К-сть год.
1.	Тестовий контроль	2
2.	Іспит	2
Всього		4

ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ

для лікарів-слухачів тематичного циклу
"Ендокринна патологія пубертатного періоду"

№	Блоки програм	К-сть год.
1.	Медична інформатика	2
2.	Медичне право	2
3.	Клінічна фармакологія	2
4.	Медицина катастроф	2
Всього		8

РЕФЕРАТИ

для лікарів-слухачів тематичного циклу
"Ендокринна патологія пубертатного періоду"

№	Назва теми
1.	Анатомо-фізіологічні особливості жіночої репродуктивної системи.
2.	Ембріогенез статевих органів та вплив пошкоджуючих факторів.
3.	Фізіологія періоду статевого дозрівання.
4.	Особливості репродуктивної системи підлітка.
5.	Антропометрія в дитячій і підлітковій гінекології.
6.	Аномалії розвитку статевих органів, класифікація, діагностика.
7.	Невідкладні стани при аномаліях розвитку та невідкладна допомога при цьому.
8.	Пухлини статевих органів у дитячому і підлітковому віці. Класифікація, клініка і діагностика.
9.	Методи обстеження у дитячій і підлітковій гінекології.
10.	Аменорея у підлітків. Діагностика і лікування.
11.	Передчасне статеве дозрівання.
12.	Затримка статевого дозрівання.
13.	Гіперандрогенія у дівчат-підлітків.
14.	Дифдіагностика абдомінального больового синдрому у дівчат-підлітків.
15.	Невідкладна терапія при ювенільних маткових кровотечах.
16.	Ювенільні маткові кровотечі – принципи діагностики і лікування.
17.	Невідкладна контрацепція.
18.	Принципи підліткової контрацепції.
19.	Особливості перебігу вагітності і пологів у підлітків.

ПИТАННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗНАТЬ ЛІКАРІВ-СЛУХАЧІВ

1. На якому терміні гестації починається закладка зовнішніх статевих органів?
  - 1.1. на 5-6 тижні
  - 1.2. на 12-13 тижні
  - 1.3. на 14-15 тижні

2. На якому терміні гестації починається диференційований розвиток статевих органів, що відповідає жіночому типу?
  - 2.1. на 12-13 тижні
  - 2.2. на 14-15 тижні
  - 2.3. на 17-18 тижні

3. На якому терміні гестації починається формування піхви при фізіологічному перебігу вагітності?
  - 3.1. на 5-6 тижні
  - 3.2. на 8-9 тижні
  - 3.3. на 12-13 тижні

4. З якого ембріонального утворення утворюється шийка матки?
  - 4.1. з Вольфових тіл
  - 4.2. з парамезонефральних протоків
  - 4.3. з уро-генітального синуса

5. З якого ембріонального утворення утворюється тіло матки?
  - 5.1. з Вольфових тіл
  - 5.2. з уро-генітального синуса
  - 5.3. з парамезонефральних протоків

6. На якому терміні гестації завершується гістогенез ендометрія?
  - 6.1. до 24 тижнів
  - 6.2. до 32 тижнів
  - 6.3. до 40 тижнів

7. На якому терміні гестації у плода жіночої статі з'являються проліферативні зміни ендометрія?
  - 7.1. до 24 тижнів
  - 7.2. до 32 тижнів
  - 7.3. до 40 тижнів

8. З якого ембріонального утворення формується нижня третина піхви?
  - 8.1. з Вольфових тіл
  - 8.2. з уро-генітального синуса
  - 8.3. з парамезонефральних протоків

9. З якого ембріонального утворення формуються верхня і середня третини піхви?
- 9.1. з Вольфових тіл
  - 9.2. з клоачної перегородки
  - 9.3. з мюлерових каналів
10. З якого ембріонального утворення формуються маткові труби?
- 10.1. з Вольфових тіл
  - 10.2. з клоачної перегородки
  - 10.3. з мюлерових каналів
11. На якому терміні гестації в яєчниках плода формуються перші оогонії?
- 11.1. до 5-7 тижнів
  - 11.2. до 8-10 тижнів
  - 11.3. до 15-20 тижнів
12. В якому терміні гестації плоду в яєчниках плода утворюються перші фолікули?
- 12.1. до 15-16 тижнів.
  - 12.2. до 10-11 тижнів.
  - 12.3. до 27-28 тижнів.
13. В якому віці спостерігається “нейтральний” період статевого розвитку дівчинки?
- 13.1. до 7-річного віку
  - 13.2. в період з 8 до 12 років.
  - 13.3. в період від народження до появи менархе.
14. В якому віці спостерігається препубертатний період статевого розвитку дівчинки?
- 14.1. від моменту народження до 7-річного віку.
  - 14.2. з 7 років до появи менархе.
  - 14.3. в період від появи менархе до 16-річного віку.
15. В якому віці спостерігається пубертатний період статевого розвитку дівчинки?
- 15.1. в період від появи менархе до 16-річного віку.
  - 15.2. від 16-ти до 18-річного віку.
  - 15.3. з 7 років до появи менархе.
16. В якому віці спостерігається підлітковий період статевого розвитку дівчинки?
- 16.1. від появи менархе до 16 років.
  - 16.2. з 7 років до появи менархе.
  - 16.3. від 16-ти до 18-ти років.
17. Які з вказаних процесів, що відбуваються в яєчниках, характерні для періода новонародженості?
- 17.1. виражені процеси атрезії примордиальних фолікулів.
  - 17.2. ріст фолікулів.
  - 17.3. дозрівання фолікулів.

18. Яке співвідношення довжини шийки матки і тіла матки у дівчинки періода новонародженості?
- 18.1. 1:1
  - 18.2. 1:3
  - 18.3. 3:1
19. Яке співвідношення довжини шийки матки і тіла матки у дівчинки в “нейтральному” періоді?
- 19.1. 1:1
  - 19.2. 2:1
  - 19.3. 1:3
20. Яка реакція піхвового вміста у дівчинки в “нейтральному” періоді?
- 20.1. лужна або нейтральна
  - 20.2. слабокисла або нейтральна
  - 20.3. кисла
21. Які клітини піхвового епітелія визначаються в мазках у дівчинки в “нейтральному” періоді?
- 21.1. клітини глибоких шарів епітелія
  - 21.2. клітини поверхневих шарів епітелія
  - 21.3. клітини проміжного шару
22. Яке співвідношення шийки матки і тіла матки у дівчинки в препубертатному періоді?
- 22.1. 1:1
  - 22.2. 2:1
  - 22.3. 1:3
23. Яка реакція піхвового вмісту у дівчинки в препубертатному періоді?
- 23.1. лужна
  - 23.2. нейтральна
  - 23.3. кисла
24. Яка середня кількість примордиальних фолікулів міститься в яєчниках новонародженої дівчинки?
- 24.1. 100 000 – 300 000
  - 24.2. 500 000 – 700 000
  - 24.3. 900 000 – 1100 000
25. Яка середня кількість примордиальних фолікулів міститься в яєчниках дівчинки в препубертатному періоді?
- 25.1. 100 000 – 300 000
  - 25.2. 500 000 – 700 000
  - 25.3. 900 000 – 1100 000

26. Які процеси характерні для препубертатної стадії статевого дозрівання дівчинки?
- 26.1. встановлення ановуляторних менструальних циклів
  - 26.2. встановлення двофазних менструальних циклів
  - 26.3. стрибок росту, розвиток кісток таза, поява вторинних статевих ознак
27. Які процеси характерні для пубертатної стадії статевого дозрівання дівчинки?
- 27.1. встановлення двофазних менструальних циклів
  - 27.2. встановлення ритму менструацій на фоні ановуляції
  - 27.3. початок прояву вторинних статевих ознак
28. Які процеси характерні для постпубертатної стадії статевого дозрівання дівчинки?
- 28.1. встановлення овуляторних менструальних циклів
  - 28.2. встановлення регулярних менструальних циклів на фоні ановуляції
  - 28.3. поява вторинних статевих ознак
29. В якому віці у дівчат спостерігається препубертатна стадія періода статевого дозрівання?
- 29.1. 8-14 років
  - 29.2. 14-17 років
  - 29.3. 17-18 років
30. В якому віці у дівчат спостерігається пубертатна стадія періода статевого дозрівання?
- 30.1. 8-14 років
  - 30.2. 14-18 років
  - 30.3. 18-20 років
31. В якій послідовності проявляються вторинні статеві ознаки у дівчинки при нормальному перебігу періода статевого дозрівання?
- 32.1 швидке збільшення окружності таза і поява жирової тканини на стегнах; б) ріст сосків; в) початок росту молочних залоз; г) ріст волосся на лобку; д) початок менархе; е) ріст волосся у пахвовій ямці.
  - 32.2 початок росту молочних залоз; б) ріст сосків; в) ріст волосся у пахвовій ямці; г) початок менархе; д) ріст волосся на лобку; е) швидке збільшення окружності таза і поява жирової тканини на стегнах.
  - 32.3 ріст волосся на лобку; б) початок росту молочних залоз; в) настання менархе; г) ріст волосся у пахвовій ямці; д) ріст сосків; е) швидке збільшення окружності таза і поява жирової тканини на стегнах
32. Для якого віку дівчинки характерне швидке збільшення окружності таза і поява жирової тканини на стегнах?
- 32.1. 15-16 років
  - 32.2. 12-13 років
  - 32.3. 8-9 років

33. Для якого віку дівчинки характерний початок росту молочних залоз?
- 33.1. 10-11 років
  - 33.2. 13-14 років
  - 33.3. 15-16 років
34. Для якого віку дівчинки характерний початок росту сосків?
- 34.1. 15-16 років
  - 34.2. 9-10 років
  - 34.3. 13-14 років
35. Для якого віку дівчинки характерний початок росту волосся на лобку?
- 35.1. 15-16 років
  - 35.2. 13-14 років
  - 35.3. 11-12 років
36. Для якого віку дівчинки характерний початок росту волосся у пахвовій ямці?
- 36.1. 15-16 років
  - 36.2. 13-14 років
  - 36.3. 11-12 років
37. Для якого віку дівчинки характерне встановлення двохфазного менструального циклу?
- 37.1. 15-16 років
  - 37.2. 11-12 років
  - 37.3. після 18 років
38. В якому віці при нормальному перебігу періода статевого дозрівання настає менархе?
- 38.1. 10-11 років
  - 38.2. 12-13 років
  - 38.3. 15-16 років
39. Що таке “гінекологічних вік”?
- 39.1. це період, що обчислюються роками, які пройшли після настання менархе
  - 39.2. це період від народження дівчинки до настання менопаузи
  - 39.3. це тривалість репродуктивного віку жінки
40. Який середній вік дівчат в момент настання менархе?
- 40.1. 11 років
  - 40.2. 13 років
  - 40.3. 15 років
41. Які фізіологічні вікові відхилення настання менархе?
- 41.1. 9-15 років
  - 41.2. 12-14 років
  - 41.3. 8-16 років

42. Що таке статева формула?

- 42.1. це об'єктивна оцінка ступені вираженості вторинних статевих ознак.
- 42.2. це об'єктивна оцінка ступені розвитку внутрішніх статевих органів
- 42.3. це об'єктивна оцінка ступені розвитку зовнішніх статевих органів

43. Який стан грудної залози дівчинки відповідає оцінці Ma0 в статевій формулі?

- 43.1. відсутність розвитку
- 43.2. збільшення і припухання навколососкового кружка
- 43.3. грудна залоза конічної форми, навколососковий кружок разом з соском виступає у вигляді "бутона"

44. Який стан грудної залози дівчинки відповідає оцінці Ma1 у статевій формулі?

- 44.1. відсутність розвитку
- 44.2. грудна залоза конічної форми, навколососковий кружок разом з соском виступає у вигляді "бутона"
- 44.3. збільшення і припухання навколососкового кружка

45. Який стан грудної залози дівчинки відповідає оцінці Ma2 у статевій формулі?

- 45.1. відсутність розвитку
- 45.2. збільшення і припухання навколососкового кружка
- 45.3. грудна залоза конічної форми, навколососковий кружок разом з соском виступає у вигляді "бутона"

46. Який стан грудної залози дівчинки відповідає оцінці Ma3 у статевій формулі?

- 46.1. груди округлої форми, пігментація навколососкового кружка, сосок підноситься
- 46.2. відсутність розвитку
- 46.3. грудна залоза конічної форми, навколососковий кружок разом з соском виступає у вигляді "бутона"

47. Який стан оволосіння лобка і пахової ямки дівчинки відповідає оцінці PO Ax0 у статевій формулі?

- 47.1. поодинокі прямі волосини
- 47.2. оволосіння відсутнє
- 47.3. волосся розташовується по центральній частині вказаних областей

48. Який стан оволосіння лобка і пахової ямки дівчинки відповідає оцінці P1 Ax1 у статевій формулі?

- 48.1. оволосіння відсутнє
- 48.2. поодинокі прямі волосини
- 48.3. волосся розташовується по центральній частині вказаних областей

49. Який стан оволосіння лобка і пахової ямки дівчинки відповідає оцінці P2 Ax2 у статевій формулі?

- 49.1. оволосіння відсутнє

- 49.2. волосся розташовується по центральній частині вказаних областей
- 49.3. поодинокі прямі волосини
50. Який стан оволосіння лобка і пахвової ямки дівчинки відповідає оцінці P3 Ax3 у статевій формулі?
- 50.1. поодинокі прямі волосини
- 50.2. волосся розташовується по центральній частині вказаних областей
- 50.3. густе волосся, що в 'ється, по всьому трикутнику лобка, пахвова ямка вся вкрита волоссям, що в 'ється
51. Який стан менструальної функції дівчини відповідає оцінці Me0 в статевій формулі?
- 51.1. менархе на період обстеження
- 51.2. нерегулярні місячні
- 51.3. відсутність місячних
52. Який стан менструальної функції дівчини відповідає оцінці Me1 в статевій формулі?
- 52.1. відсутність місячних
- 52.2. менархе на період обстеження
- 52.3. нерегулярні місячні
53. Який стан менструальної функції дівчини відповідає оцінці Me2 в статевій формулі?
- 53.1. нерегулярні місячні
- 53.2. регулярні місячні
- 53.3. відсутність місячних
54. Який стан менструальної функції дівчини відповідає оцінці Me3 в статевій формулі?
- 54.1. відсутність місячних
- 54.2. нерегулярні місячні
- 54.3. регулярні місячні
55. Який з приведених варіантів статевої формули найбільш характерний для дівчинки 8-річного віку?
- 55.1. Ma1 P1 Ax1 Me0
- 55.2. Ma0 P0 Ax0 Me0
- 55.3. Ma2 P1 Ax0 Me1
56. Який з приведених варіантів статевої формули найбільш характерний для дівчинки 13-річного віку?
- 56.1. Ma3 P2 Ax1 Me1
- 56.2. Ma0 P0 Ax0 Me0
- 56.3. Ma3 P3 Ax3 Me3

57. Який з приведених варіантів статевої формули найбільш характерний для дівчини 17-річного віку?
- 57.1. $Ma_2 P_2 Ax_0 Me_1$
  - 57.2. $Ma_0 P_2 Ax_1 Me_0$
  - 57.3. $Ma_3 P_3 Ax_3 Me_3$
58. Про що свідчить наявність статевої формули $Ma_1 P_0 Ax_0 Me_0$ у 7-річної дівчинки?
- 58.1. про затримку статевого розвитку
  - 58.2. про передчасний статевий розвиток
  - 58.3. про нормальний статевий розвиток
59. Про що свідчить наявність статевої формули $Ma_1 P_0 Ax_0 Me_0$ у 13-річної дівчинки?
- 59.1. про затримку статевого розвитку
  - 59.2. про передчасний статевий розвиток
  - 59.3. про нормальний статевий розвиток
60. Про що свідчить наявність статевої формули $Ma_3 P_3 Ax_3 Me_3$ у 17-річної дівчинки?
- 60.1. про затримку статевого розвитку
  - 60.2. про передчасний статевий розвиток
  - 60.3. про нормальний статевий розвиток
61. Під впливом яких гормонів у дівчат розвиваються вторинні статеві ознаки?
- 61.1. естрогенів
  - 61.2. гестагенів
  - 61.3. кортикостероїдів
62. Яка частота аменореї у дітей?
- 62.1. 0,6-1,2%
  - 62.2. 13-18%
  - 62.3. 0,1-0,3%
63. Яка частота гіпоменструального синдрому в групі гінекологічних захворювань дитячого віку?
- 63.1. 0,2-0,3%
  - 63.2. 1,5-2%
  - 63.3. 6-7,6%
64. Яка частота аменореї в групі гінекологічних захворювань дитячого віку?
- 64.1. 8-11%
  - 64.2. 6-7,6%
  - 64.3. 1,5-2%
65. Який нормальний рівень 17-КС у дівчат пубертатного періода?
- 65.1. $4,6 \pm 2,3$ мкмоль/добу
  - 65.2. $6,8 \pm 2,3$ мкмоль/добу
  - 65.3. $13,2 \pm 2,3$ мкмоль/добу

66. Який нормальний вміст прегнандіола в добовій кількості сечі у дівчат пубертатного періода?
- 66.1. 12,4+1,4 мкмоль/добу
  - 66.2. 8,5+1,4 мкмоль/добу
  - 66.3. 4,2+1,4 мкмоль/добу
67. Який рівень 17-КС характерний для дівчат з психогенною формою гіпоталамічної аменореї?
- 67.1. понижений
  - 67.2. нормальний
  - 67.3. підвищений
68. До якої форми аменореї відноситься аменорея, обумовлена адипозогенітальною дистрофією (синдром Бабінського-Фреліха)?
- 68.1. до гіпоталамічної
  - 68.2. до гіпофізарної
  - 68.3. до яєчникової
69. Який нормальний рівень фолітропіна в крові у дівчат пубертатного періода?
- 69.1. 8+0,03 МЕ/л
  - 69.2. 4+0,03 МЕ/л
  - 69.3. 15+0,03 МЕ/л
70. Який нормальний рівень лютропіна в крові дівчат пубертатного періода?
- 70.1. 8+0,03 МЕ/л
  - 70.2. 4+0,03 МЕ/л
  - 70.3. 15+0,03 МЕ/л
71. Який з вказаних станів слід розглядати як затримку статевого розвитку?
- 71.1. відсутність або недорозвинення вторинних статевих ознак в 13-14 років і відсутність менструації в 15 років
  - 71.2. відсутність або недорозвинення вторинних статевих ознак в 10-11 років і відсутність менструації в 13 років
  - 71.3. обидва вказані стани
72. Який вміст статевого хроматину у хворих з дисгенезією гонад?
- 72.1. відсутній або різко знижений
  - 72.2. нормальний вміст статевого хроматину
  - 72.3. підвищений вміст
73. Яка тріада симптомів характерна для синдрому Шершевського-Тёрнера?
- 73.1. ожирінні, гігантизм, гірсутизм
  - 73.2. низький ріст, бочкоподібна грудна клітина, коротка шия з криловидними складками
  - 73.3. гірсутизм, непліддя, дисфункціональні маткові кровотечі

74. Яка частота дисменореї у дівчат?

- 74.1. 10-12%
- 74.2. 4-5%
- 74.3. 20-25%

75. Чим обумовлений клінічний ефект ацетилсаліцилової кислоти при первинній альгодисменореї?

- 75.1. впливає на больовий центр
- 75.2. дезагрегантною дією
- 75.3. інгібуванням простагландин-синтетази

76. Яку довжину по зонду має рудиментарна (зародкова) матка?

- 76.1. 3,5 см
- 76.2. 5,5 см
- 76.3. 6,5 см

77. Яку довжину по зонду має інфантильна матка?

- 77.1. 3,5-5 см
- 77.2. нижче 3,5 см
- 77.3. 5-7 см

78. Яку довжину по зонду має гіпопластична матка?

- 78.1. нижче 3,5 см
- 78.2. 3,5-5 см
- 78.3. 5-7 см

79. Яке співвідношення довжини шийки і тіла матки характерні для інфантильної матки?

- 79.1. 1:3
- 79.2. 1:2
- 79.3. 3:1

80. Яке співвідношення довжини шийки і тіла матки характерні для гіпопластичної матки?

- 80.1. 1:3
- 80.2. 1:1
- 80.3. 3:1

81. Що таке аденоміоз?

- 81.1. наявність множинних міоматозних вузлів у тілі матки
- 81.2. стан, при якому в міометрії визначаються гетеротопічні утвори, по будові і функції подібні до ендометрія
- 81.3. це гіперплазія залоз ендометрія

82. Яка частота ювенильних маткових кровотеч?

- 82.1. 2,5-10%
- 82.2. 12-15%
- 82.3. 1-2%

83. Яка питома вага хворих з ювенільними матковими кровотечами серед дівчат з гінекологічною патологією?
- 83.1. 30-35%
  - 83.2. 10-15%
  - 83.3. 40-43,5%
84. Які варіанти маткових кровотеч зустрічаються найбільш часто?
- 84.1. циклічні кровотечі
  - 84.2. ациклічні кровотечі
  - 84.3. частота циклічних і ациклічних кровотеч приблизно однакова
85. Який вміст ЛГ в крові дівчат, що страждають на ювенільні маткові кровотечі, обумовлені персистенцією фолікула?
- 85.1. звичайно має місце зниження вмісту ЛГ
  - 85.2. звичайно має місце підвищення вмісту ЛГ
  - 85.3. як правило, рівень ЛГ залишається нормальним
86. Який вміст ЛГ в крові дівчат, які страждають на ювенільні маткові кровотечі, обумовлені атрезією фолікула?
- 86.1. звичайно має місце значне зниження вмісту ЛГ
  - 86.2. звичайно вміст ЛГ нормальний або дещо знижений
  - 86.3. характерне значне підвищення вмісту ЛГ
87. Які процеси в ендометрії найбільш характерні для ювенільних маткових кровотеч?
- 87.1. атрофія
  - 87.2. проліферація
  - 87.3. гіперплазія
88. Які варіанти ювенільних маткових кровотеч зустрічаються найбільш часто?
- 88.1. овуляторні
  - 88.2. ановуляторні
  - 88.3. частота овуляторних та ановуляторних кровотеч приблизно однакова
89. По якому типу перебігають ановуляторні ювенільні маткові кровотечі?
- 89.1. по типу персистенції фолікула
  - 89.2. по типу атрезії фолікула
  - 89.3. по типу персистенції жовтого тіла
90. Які зміни характеру яєчникового циклу спостерігаються при ановуляторних ювенільних маткових кровотечах?
- 90.1. прискорення лютеїнової фази
  - 90.2. подовження лютеїнової фази
  - 90.3. відсутність лютеїнової фази

91. Як змінюється естрогенна насиченість організму дівчини при персистенції зрілого фолікула?
- 91.1. підвищується
  - 91.2. знижується
  - 91.3. залишається нормальною
92. Які з вказаних тестів функціональної діагностики можуть непрямым чином вказувати на персистенцію фолікула?
- 92.1. значне підвищення базальної температури, починаючи з 14-го дня циклу
  - 92.2. збереження симптома арборизації слизу після 14-го дня циклу
  - 92.3. відсутність симптома зіниці на протязі всього циклу
93. Як змінюється естрогенна насиченість організму дівчини при атрезії фолікула?
- 93.1. підвищується
  - 93.2. знижується
  - 93.3. залишається незмінною
94. Які з вказаних тестів функціональної діагностики можуть непрямым чином вказувати на атрезію фолікула?
- 94.1. значне підвищення базальної температури, починаючи з 14-го дня циклу
  - 94.2. збереження симптома арборизації слизу після 14-го дня циклу
  - 94.3. відсутність симптома зіниці на протязі всього циклу
95. Який тип мазка характерний для дівчини, що страждає ювенільними матковими кровотечами, обумовленими персистенцією зрілого фолікула, на 21 день циклу?
- 95.1. II тип
  - 95.2. I тип
  - 95.3. IV тип
96. Який тип мазка найбільш характерних для дівчини, що страждає ювенільними матковими кровотечами, обумовленими атрезією зрілого фолікула, на 14-й день циклу?
- 96.1. I тип
  - 96.2. II тип
  - 96.3. IV тип
97. З чого необхідно починати терапію при ювенільній матковій кровотечі, що виникла вперше, при відсутності вираженої анемізації хворої?
- 97.1. з загальної терапії
  - 97.2. з гормонотерапії
  - 97.3. з діагностичного вишкрібання стінок матки
98. З чого необхідно починати терапію при ювенільній матковій кровотечі, що виникла вперше, з наявністю анемії (гемоглобін 60 г/л)
- 98.1. з загальної терапії

- 98.2. з гормонотерапії
- 98.3. з діагностичного вишкрібання стінок матки

99. Який з вказаних препаратів ви би призначили для встановлення гормонального гомеостазу у дівчинки з ановуляторними ювенільними матковими кровотечами?

- 99.1. 0,1% р-н сінестрола
- 99.2. 1% р-н прогестерона
- 99.3. тестостерон

100. Якому з вказаних препаратів ви би надали перевагу для терапії ациклічних ювенільних маткових кровотеч?

- 100.1. естрадіол
- 100.2. 17а-ОПК
- 100.3. синтетичні прогестини

101. В які дні менструального циклу найбільш доцільне взяття мазків гормональної кольпоцитології?

- 101.1. 1-10-20-30
- 101.2. 7-14-21-28
- 101.3. 2-12-22-32

102. В якому відсотку випадків білі можуть бути визнані симптомом гінекологічного захворювання у дівчат?

- 102.1. в 30%
- 102.2. в 55%
- 102.3. в 15%

103. Які з вказаних нозологічних форм запальних процесів геніталій найбільш характерні для дівчат препубертатного періода?

- 103.1. вульвовагініти
- 103.2. ендоцервіцити
- 103.3. аднексити

104. Яка оптимальна температура розчину для сидячої ванночки при терапії вульвовагінітів у дівчат?

- 104.1. 20-25%
- 104.2. 38-40%
- 104.3. 45-50%

105. Яка добова доза ністатина при проведенні загальної терапії рецидивуючого кандидоза вульви у дівчинки 10-15 років?

- 105.1. 300 000- 400 000 ОД
- 105.2. 3 000 000 – 4 000 000 ОД
- 105.3. 6 000 000 ОД

106. Що означає термін “агенезія”?

- 106.1. відсутність закладки органа

- 106.2. відсутність частини органа
  - 106.3. незавершений розвиток органа
107. Що означає термін “аплазія”?
- 107.1. відсутність закладки органа
  - 107.2. відсутність частини органа
  - 107.3. незавершений розвиток органа
108. Що означає термін “гіпоплазія”?
- 108.1. відсутність закладки органа
  - 108.2. відсутність частини органа
  - 108.3. незавершений розвиток органа
109. Що означає термін “дизрафія”?
- 109.1. зарощення певного відділу жіночого статевого апарату
  - 109.2. відсутність зростання чи закритих частин органа
  - 109.3. розвиток органів чи тканин в тих місцях, де вони в нормі відсутні
110. Що означає термін “мультиплікація”?
- 110.1. помноження частин або числа органів
  - 110.2. недорозвинення, що виникло вторинно
  - 110.3. розвиток органів або тканин в тих місцях, де вони в нормі відсутні
111. Що означає термін “гетеротопія”?
- 111.1. помноження частин або числа органів
  - 111.2. недорозвинення, що виникло вторинно
  - 111.3. розвиток органів або тканин в тих місцях, де вони в нормі відсутні
112. Що означає термін “атрезія”?
- 112.1. недорозвинення, що виникло вторинно
  - 112.2. незавершене утворення органа
  - 112.3. відсутність роз'єднання органів або їх частин
113. Які аномалії розвитку внутрішніх статевих органів характерні для синдрому Рокітанського-Кюстнера?
- 113.1. піхва і матка представлені тонкими сполучнотканинними шнурами
  - 113.2. подвоєння матки на фоні атрезії піхви
  - 113.3. агенезія матки і гіпоплазія піхви
114. Який вид аменореї характерний для атрезії дівочої плеври?
- 114.1. вторинна несправжня
  - 114.2. первинна несправжня
  - 114.3. первинна справжня
115. В результаті якого патологічного процесу утворюється Uterus didelphys?

- 115.1. відсутність злиття мюллерових ходів
  - 115.2. відсутність закладки одного з мюллерових ходів
  - 115.3. відсутність злиття мюллерових ходів у верхній третині
116. В результаті якого патологічного процесу утворюється Uterus bicornus unicollis?
- 116.1. відсутність злиття мюллерових ходів
  - 116.2. відсутність закладки одного з мюллерових ходів
  - 116.3. відсутність злиття мюллерових ходів у верхній третині
117. В результаті якого патологічного процесу утворюється Uterus unicornis?
- 117.1. відсутність злиття мюллерових ходів
  - 117.2. відсутність закладки одного з мюллерових ходів
  - 117.3. відсутність злиття мюллерових ходів у верхній третині
118. Період дитинства у дівчинки триває:
- 118.1. до 14 років
  - 118.2. до 10-11 років
  - 118.3. до 16 років
  - 118.4. до 7 років
119. Період новонародженості триває
- 119.1. 10-11 днів після народження
  - 119.2. 28 днів після народження
  - 119.3. 2 місяці після народження
  - 119.4. 7 днів після народження
120. Статевий криз у новонародженій:
- 120.1. кров'янисті виділення з піхви
  - 120.2. нагрубання молочних залоз
  - 120.3. підвищення рівня материнських гонадотропінів
  - 120.4. все перераховане
121. Рівень статевих гормонів в організмі дівчинки 7 років:
- 121.1. високий
  - 121.2. низький
  - 121.3. непостійний
  - 121.4. циклічно змінюється
122. В період дитинства у дівчинки:
- 122.1. матки коротше шийки
  - 122.2. шийка матки тонше матки
  - 122.3. піхва розташована горизонтально
  - 122.4. епітелій піхви багатий глікогеном
123. Епітелій піхви в період дитинства:
- 123.1. під сильним естрогенним впливом

- 123.2. з високим вмістом глікогена
- 123.3. з високою стійкістю до інфікування
- 123.4. має 3-4 шара епітеліальних клітин

124. В пубертатному періоді:

- 124.1. ростуть і розвиваються внутрішні статеві органи
- 124.2. збільшується кількість фолікулів в яєчниках
- 124.3. з'являється оволосіння білої лінії живота
- 124.4. все перераховане

125. В пубертатному періоді у дівчинки:

- 125.1. збільшується продукція естрогенів
- 125.2. ростуть примордиальні фолікули
- 125.3. виникає овуляція
- 125.4. все перераховане

126. В пубертатному періоді у дівчинки:

- 126.1. виникає циклічна секреція гонадотропінів
- 126.2. всі менструальні цикли овуляторні
- 126.3. всі менструальні цикли ановуляторні
- 126.4. менструації суворо регулярні

127. Передчасне статеве дозрівання:

- 127.1. поява менархе і вторинних статевих ознак в віці до 8 років
- 127.2. кістковий вік випереджує календарний
- 127.3. можливе настання вагітності
- 127.4. все перераховане

128. Несправжнє передчасне статеве дозрівання:

- 128.1. збільшується секреція ліберинів і гонадотропінів
- 128.2. наслідок гормонпродукуючої пухлини яєчника
- 128.3. кістковий вік випереджує календарний
- 128.4. прискорення фізичного розвитку

129. При передчасному статевому дозріванні необхідно:

- 129.1. обстеження для з'ясування причини
- 129.2. видалення гормонпродукуючої пухлини яєчника
- 129.3. психотерапія
- 129.4. все перераховане

130. Гетеросексуальне передчасне статеве дозрівання:

- 130.1. наслідок гіперсекреції андрогенів наднирниками
- 130.2. кістковий вік випереджує календарний
- 130.3. надмірний розвиток м'язів при низькому зрості
- 130.4. все перераховане

131. Прояв естрогенного впливу у новонародженої:

- 131.1. епітелій піхви складається з 3-4 шарів
- 131.2. КПП досягає 30%
- 131.3. КПП досягає 80%
- 131.4. все перераховане

132. В період дитинства:

- 132.1. маткові труби тонкі, звивисті
- 132.2. яєчники збільшуються за рахунок збільшення числа ооцитів
- 132.3. чутливість аденогіпофіза і гіпоталамуса до естрадіолу нижче, ніж в дорослої жінки
- 132.4. все перераховане

133. Пубертатний період:

- 133.1. триває з 11 до 25 років
- 133.2. завершується першою менструацією
- 133.3. завершується вагітністю
- 133.4. завершується формуванням механізмів стійких овуляторних циклів

134. В пубертатному періоді:

- 134.1. збільшуються розміри матки
- 134.2. збільшується передня доля гіпофіза
- 134.3. відбувається “скачок росту”
- 134.4. все перераховане

135. В пубертатному періоді андрогени наднирників:

- 135.1. сповільнюють ріст скелету
- 135.2. викликають окостеніння росткових зон трубчатих кісток
- 135.3. сприяють збільшенню м'язевої маси
- 135.4. викликають дозрівання кісткової тканини

136. В пубертатному періоді естрогени:

- 136.1. викликають дозрівання кісткової тканини
- 136.2. викликають окостеніння росткових зон трубчатих кісток
- 136.3. сприяє припиненню росту в довжину
- 136.4. все перераховане

137. Дисгенезія гонад – це:

- 137.1. фетопатія
- 137.2. хромосомна патологія
- 137.3. патологія наднирників
- 137.4. чоловічий фенотип

138. Гінатрезія призводить до:

- 138.1. гематоколюпу

- 138.2. гематометри
- 138.3. гематосальпінгсу
- 138.4. все перераховане

139. Несправжній жіночий гермафродитизм:

- 139.1. чоловіча гонада і розвиток зовнішніх статевих органів по жіночому типу
- 139.2. жіноча гонада і розвиток зовнішніх статевих органів по чоловічому типу
- 139.3. являється хромосомною аномалією
- 139.4. нічого з перерахованого

140. Несправжній жіночий гермафродитизм:

- 140.1. при каріотипі 46 ХХ
- 140.2. гіперсекреція андрогенів наднирниками
- 140.3. збільшення клітора, урогенітальний синус, зрощення великих статевих губ
- 140.4. все перераховане

141. В мікрофлорі піхви дівчинки переважають:

- 141.1. лактобацили
- 141.2. віруси
- 141.3. стафілококи
- 141.4. гонококи

142. Вульвіт у дівчат:

- 142.1. первинне захворювання
- 142.2. складає більше половини всіх захворювань статевої системи
- 142.3. ознака імунодепресії
- 142.4. все перераховане

143. Вульвовагініт у дівчат розвивається:

- 143.1. при зниженні опірності організму
- 143.2. на фоні ексудативного діатеза, хронічних інфекцій
- 143.3. при недотриманні правил гігієни
- 143.4. все перераховане

144. При вульвіті у дівчат спостерігається:

- 144.1. біль, печіння, свербіж вульви
- 144.2. сонливість
- 144.3. здуття живота
- 144.4. все перераховане

145. Лікування вульвовагініта у дівчат включає:

- 145.1. дотримання гігієни тіла
- 145.2. виключення гострої їжі
- 145.3. вітамінотерапію
- 145.4. все перераховане

146. Лікування вульвовагініта у дівчат:

- 146.1. піхвове спринцювання дезрозчином
  - 146.2. сидячі ванночки з рослинних відварів
  - 146.3. змащування розчином йоду
  - 146.4. змащування спиртом
147. При лікуванні вульвовагінітів у дівчат можна використовувати:
- 147.1. відвар квіток ромашки
  - 147.2. відвар листя липи
  - 147.3. відвар листя кропиви
  - 147.4. все перераховане
148. При вульвовагініті на ґрунті ентеробіоза показано:
- 148.1. антибіотики
  - 148.2. протиглисні препарати
  - 148.3. антигрибкові препарати
  - 148.4. все перераховане
149. При лікуванні грибкового вульвовагініта у дівчат показано:
- 149.1. загальноукріплююче лікування
  - 149.2. вітамінотерапія
  - 149.3. мазі з ністатином, леворіном
  - 149.4. все перераховане
150. Пухлини статевих органів у дівчат:
- 150.1. зустрічаються рідко
  - 150.2. доброякісні
  - 150.3. частіше не додатків матки
  - 150.4. все перераховане
151. Серед пухлин статевих органів у дівчат частіше спостерігаються:
- 151.1. міома матки
  - 151.2. аденокарцинома матки
  - 151.3. тератома яєчника
  - 151.4. нічого з перерахованого
152. Серед пухлин статевих органів у дівчат частіше спостерігаються:
- 152.1. тератома яєчника
  - 152.2. кістома яєчника
  - 152.3. саркома піхви або матки
  - 152.4. все перераховане
153. Пухлини статевих органів у дівчат характеризуються:
- 153.1. швидки ростом
  - 153.2. частим перекрутом ніжки
  - 153.3. локалізацією не в тазовій, а в черевній порожнині
  - 153.4. все перераховане

154. Гранульозоклітинні пухлини у дівчат викликають:

- 154.1. затримку статевого розвитку
- 154.2. ріст волосся на лобку
- 154.3. ріст волосся на обличчі
- 154.4. збільшення клітора

155. Для пухлин статевих органів у дівчат характерно:

- 155.1. розташування в області таза
- 155.2. розташування в черевній порожнині
- 155.3. симптоми здавлення прямої кишки
- 155.4. порушення функції сечового міхура

156. Пухлини статевих органів у дівчат необхідно диференціювати від:

- 156.1. вагітності
- 156.2. апендицита
- 156.3. дистопованої нирки
- 156.4. все перераховане

157. При підозрі на пухлину яєчника у дівчинки слід проводити:

- 157.1. ультразвукове сканування
- 157.2. ректальне дослідження
- 157.3. визначення хоріогонічного гонадотропіну
- 157.4. все перераховане

158. При встановленні діагнозу пухлини яєчника у дівчинки необхідно:

- 158.1. термінове хірургічне втручання
- 158.2. вичікування до статевого дозрівання
- 158.3. гормонотерапія
- 158.4. спостереження

159. При появі кров'янистих виділень з піхви у дівчат раннього віку необхідно:

- 159.1. ультразвукове сканування
- 159.2. вагіноскопія
- 159.3. цитологія
- 159.4. все перераховане

160. Об'єм планового хірургічного втручання при кістомі яєчника у дівчат:

- 160.1. надпівхова ампутація матки з додатками
- 160.2. видалення пухлини яєчника і маткової труби
- 160.3. вилущування пухлини зі збереженням тканини яєчника
- 160.4. видалення обох яєчників

161. Радикальні операції з приводу злоякісних пухлин статевих органів у дівчат проводять на основі:

- 161.1. підозри на злоякісну пухлину
- 161.2. візуального огляду макропрепарата

- 161.3. екстреного гістологічного дослідження препарата під час операції
  - 161.4. біохімічного аналізу перитонеальної рідини
162. Об'єм хірургічної операції при перекруті ніжки кістоми яєчника у дівчат:
- 162.1. вилущування пухлини зі збереженням тканини яєчника
  - 162.2. видалення яєчника після розкручування ніжки зі збереженням маткової труби
  - 162.3. резекція яєчника
  - 162.4. видалення пухлини яєчника з трубою
163. Діагностичні тести для визначення фази менструального циклу:
- 163.1. метросальпінгографія
  - 163.2. зондування матки
  - 163.3. симптом кристалізації шийкового слизу
  - 163.4. біопсія шийки матки
164. Ефект гемостаза естрогенами при кровотечах настає:
- 164.1. через тиждень
  - 164.2. негайно
  - 164.3. через 12 годин
  - 164.4. не настає
165. В патогенезі ювенільних кровотеч основна роль належить порушенням функції:
- 165.1. фолікулів
  - 165.2. гіпоталамо-гіпофізарній системі
  - 165.3. матки
  - 165.4. згортання крові
166. При ювенільних кровотечах в ендометрії найчастіше відбувається:
- 166.1. атрофія
  - 166.2. аденоматоз
  - 166.3. гіперплазія
  - 166.4. секреторне перетворення
167. Клініка ювенільної кровотечі залежить від:
- 167.1. віку дівчинки
  - 167.2. ступеня анемізації
  - 167.3. тривалості попередньої аменореї
  - 167.4. нічого з перерахованого
168. При ювенільних кровотечах покази до хірургічного гемостазу:
- 168.1. рівень Hb – 100 г/л, Ht – 29
  - 168.2. рівень Hb – 70 г/л, Ht – 20
  - 168.3. наявність тривалої кровотечі
  - 168.4. відсутність згустків у крові, що виділяється

169. При ювенільних кровотечах лікування включає:

- 169.1. препарати заліза
- 169.2. інсулін
- 169.3. вітаміни
- 169.4. все перераховане

170. Вади розвитку піхви:

- 170.1. атрезія піхви після дифтерії
- 170.2. перегородка піхви
- 170.3. опущення стінок піхви
- 170.4. все перераховане

171. Порушення злиття мезонефральних протоків може призвести до:

- 171.1. подвоєння матки і піхви
- 171.2. інфантильної матки
- 171.3. дисгенезії гонад
- 171.4. нічого з перерахованого

172. Статеве дозрівання дівчинки визначається гормональною функцією

- 172.1. гіпофіза
- 172.2. гіпоталамуса
- 172.3. яєчника
- 172.4. молочних залоз

173. Передчасне статеве дозрівання може бути викликано

- 173.1. гранульозоклітинною пухлиною яєчника
- 173.2. арренобластою яєчника
- 173.3. злоякісною тератомою
- 173.4. гіпернефромою

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Богданова Е.А. Гинекология детей и подростков. – Москва, 2000.
2. Гуркин Ю.А. Эндокринная гинекология подростков. – Санкт-Петербург, 1998.
3. Гуркин Ю.А. Гинекология подростков. – Санкт-Петербург, 2000.
4. Гуркин Ю.А., Михайлова Л.Е. Вульвовагиниты у девочек. – Санкт-Петербург, 1998.
5. Вихляева Е.М. Руководство по эндокринной гинекологии. – М.: Медицинское информационное агентство, 2000.
6. Клинические лекции по гинекологической эндокринологии / Манухин И.Б., Тумилович Л.Г., Геворкян М.А. – М.: Медицинское информационное агентство, 2001.
7. Кобозева Н.В., Кузнецова М.Н., Гуркин Ю.А. Гинекология детей и подростков. – Ленинград, 1981.
8. Крупко-Большова Ю.А. Гінекологічна ендокринологія дівчаток і дівчат. – Київ, 1981.
9. Маркін Л.Б., Пирогова В.І., Ткаченко С.К. Вагітність та пологи у неповнолітніх. – Львів, 1996.
10. Патология полового развития девочек и девушек / Под ред. Ю.А. Крупко-Большовой. – Киев, 1990.
11. Практическая гинекология / Под ред. акад. РАМН В.И. Кулакова и проф. В.Н. Прилепской. – 2-е изд. – М.: МЕДпресс-информ, 2002.
12. Шушунова М.С. Нетрадиционные методы лечения гинекологических заболеваний у девочек и девушек-подростков. – Москва, 2000.
13. Эндокринная гинекология (клинические очерки). Часть 1. / Под ред. Т.Ф. Татарчук, Я.П. Сольского. – К.: Заповіт, 2003.
14. Яковлева Э.Б., Халецкий Ю.М. Ювенильное акушерство. – Львов, 1998.
15. Ярославский В.К., Гуркин Ю.А. Неотложная гинекология детей и подростков. – Санкт-Петербург, 1997.